

KVILDA

Bylo jasné srpnové dopoledne. Šel jsem z Borových Lad lesní cestou, stoupající mezi hukotající Teplou Vltavou a strmou, smrky neprostupně zarostlou Vyhlídkou, nad Toka-ništěm, směrem k Vysokému stolci a přes Hraniční les ke Knížecím Pláním. Ošplouchal jsem se ledově chladnou vodou, tu hrčící, tu pleskotající v příkopu, zašel pár kroků do lesa a najedl se borůvek. Na mýtině u cesty ležel smrkový kmen - kulatina oloupaná už pár let, ztmavlá, vyschlá a již vyhrátá - místo k odpočinku. Usedl jsem a hleděl na protější lesnaté stráně. Ulehl jsem na záda. Modrotou nebe prolínalo tajemství nekonečna. Čas postál a mechy ho vdechly. Vznášel jsem se v hluboké a klidné zeleni. Zavřel jsem klížící se oči.

Bystrinka v příkopu jednotvárně zurčí, občas tíká nějaký pták a jiný mu odpovídá. Asi střízlíci. Něco mě znepokojilo. Jakýsi pohled. Opodál, zády k slunci, stojí stařík, hubený až prosvítá. Mhouřím oči, zacláním je, abych mu viděl do tváře.

„Jó, kdysi se za mnou ženský votáčely,“ říká tiše ale zřetelně. Zraky mu v lišejnátém obličejí září blankytně jako oblohové střípky či průzory a tělo nevrhá žádný stín.

„To už muselo být pěkně dávno,“ odpovídám. Sedám si a kynu mu, aby se také posadil. Jak přichází, větvičky pod ním ani nezaprasknou.

„Co je to dávno? Tehdy tady bujely hlavně obří bučiny. Asi se jim zdálo, že potrvají pořád, nebo tak předlouho, až času nebude. Vítr v nich spíš hučel. Nešuměl tak jako teď ve smrkovi,“ tvrdí s určitostí.

„Jak to víš?“

„Byl jsem hučavskej a jsem šumavskej. Budu tady dokavaď tu budou stromy.“

„Kdo jsi?“

„Já si teda sednu. Abys mě moc nekoukal do vočadel. Moh bys dohlédnout až příliš dávno. Až by ses v tom dávnu octnul. A kdybych náhodou jen mrknul, zapomněl bys na současnou a už se nevrátil. Jeslipak víš, kolik je hodin?“ Staroch kupodivu nečpí starotou, ba ani není cítit jinak.

„Je právě poledne.“

„O polednách je můj čas. Jsem Polednář. Jen sed! Nejsi tak zlý, že by ses měl bát. Mohu ti o minulosti vyprávět. To tě neohroží.“

Dlaní se opírám vedle jeho popelavě šedé, žilnaté a vrásčité ruky, jež maně pohazuje dřevo, dotýkám se jí, ale jako bych pozbyl citu, ničeho nehmatám. „Chystám se někdy do Kvildy a dál k Jezerní slati. Poptával jsem se, proč se to tam jmenuje Kvilda, co to pojmenování znamená, ale nikdo mě kloudně neodpověděl.“

„No, Kvilda je prý zkomolenina názvu Aussergefild. To znamená ‘mezi polema, lukama’. Anebo, že je to prý pojmenování podle chození číhařů na kvíl.“

Když Polednář vidí, že nevím co je kvíl, rozvádí: „To kdysi ptáčníci chodívali do lesa a někde na pasece nebo u močálu, pod nízkým a košatým stromem zhotovili přístřešek z chvoje. Na větve toho stromu nastražili proutky pomazané lepem, schovali se pod přístřešek a jeden kvílil na písťalu, čím napodoboval soví hlas. Drobní ptáci nenávidí sovu, a jak ji uslyší, sletují se a pronikavě křičí, aby ji zahnali. Všude sovu hledají, ale nikde ji nevidí. Hárají, že je ukryta na stromě, odkud vychází její hlas. Sedají na větve, přitom se nalepují na proutky a jak sebou házejí, proutky povolují a přilepení ptáci padají na zem. Přitom křičí a štěbetají ještě pronikavěji. Ostatní ptáci, jindy chytrí a opatrní, jsou na sovu tak rozzlobeni, že bez rozvahy také usedají na nástrahy a ani si nevšímají, že druhý ptáček sbírá pod stromem jejich bezmocné druhy.“

„A který výklad je správný?“

„Ani jeden. Pravda je úplně jiná, zapomenutá, tak jako jsou zapomenuti první vyspělí lidé tohoto kraje. Prales tu, jako nádherný živoch, sám tehdy pokorně utíchal před svou velebou, obdivně hučel nad svou divokostí a kvílel nad svou neporušovanou samotou a přirozenou hrůzností. Pravda je taková, že ještě než průsmkem k Domažlicům vnikali Němci z Bavorska do Čech, před Chody a Kralovák, ještě než Zlatou stezkou přicházelo z Pasova do Prachatic týdně až dvě stě soumarů s nákladem soli a jiného zboží vyměňovaného za obilí a máslo, než sem páni z Růže přiváděli Rakušany a Bavy, aby na přidělených rozlohách mýtili lesy na pole a luka, než zde byly založeny kláštery a než mnichové učili lid hospodařit, než zlato přivábilo další množství obyvatel, než dřevaři vykáceli panenské bukové hvozdy pro uhlíře, skláře a voraře, než pozdější smrkové velikány vyvrátila a polámala strašná vichřice a než potom kůrovec, rojící se v hrozivých sloupech a mracích zatemňoval slunce budoucích zbohatlíků, již před tím vším dorazilo k soutokům Teplé Vltavy s Vydrím a Vltavským potokem několik desítek osadníků. Vedl je Ondřej z Jílového, důvěrný přítel knížete Václava, zavražděného svým bratrem Boleslavem. Tehdy Boleslav zamordoval i Václavovu křesťanskou družinu. Z ní však ten Ondřej, jinak též jeden z kmetů zemských unikl. Dal svým porobům volnost, rozdělil jim svůj majetek a v čele nejvěrnějších z nich, kteří se přiklonili ke kříži Spasitele, táhnul tajně k novému životu v daleké divočině v srdci jižních hor. Bylo to dlouhé namáhavé putování, kdy duše opouštěly samočinně krácející těla vyčerpaných uprchlíků, volně se nad nimi vznášely a oddávaly se novému Bohu.

Ondřej, podobně jako svatý Václav, četl v latinských i slovanských knihách a jako dobrý biskup či kněz hlásal evangelium a naplňoval víru. Co myslíš, co činil hned po příchodu sem do těchto hvozdu? No křtil! Pod začátkem dvou přesných řad záhadných světlých kamenů, vystupujících na kopeček, na místo označené Citlivcem, mužem rozeznávajícím skrytou povahu živého i neživého, nechal volským potahem přivléci balvan, želvici s vymletou prohlubní, křtitelnicí a oltář zároveň. A dřív než novokřtenci budovali obydlí, sroubili nad želvici chrámek. Zvonici měl podélnou, neboť v ní místo zvonu vodorovně vedle sebe visely dva vyschlé, různě silné, vydlabané bukové kmeny, každý o délce pěti loktů, na které se tlouklo palicemi z jalovce. Tluky byly hluboké, temné, tajemné. Ondřej zasvětil chrámek památce knížete Václava. Na jeho místě, dole u Borových Lad, směrem k Horní Vltavici, kde jsem měl vidinu srstnatých lidí, stála ještě nedávno ozdravná kaple sv. Anny. Myslím, že tam někdy v pradávnu bylo božiště, snad sběračů lesních plodin, snad lovců. Nasvědčoval tomu onen pravidelný dvojřad bělavých valounů, předchůdců kapliček křížové cesty oné kaple.“

„To je zajímavé. Kdo by si to pomyslel? Jak to ale souvisí s pojmenováním Kvilda?“

„No, Citlivec, vdovec to byl, měl dceru Ivanku, právě vypučelou, zelenavě hnědookou, nespoutanou zrzku. A do té se Ondřej spálil pozdním citem. Darmo si říkal, že by jí mohl být otcem.“

Ondřej byl urostlý muž, začínající už sestupovat z vrcholu svých neobyčejných tělesných sil. Měl zduchovnělou avšak rozhodnou tvář, dovedl smířlivě přijímat události na kterých nic nemohl změnit a lehce by si získal kteroukoliv ženu nebo dívku. Ivanka v něm našla zalíbení napřed nejspíš z úcty, obdivu, vděčnosti, polichocenosti a důvěry.

„Miluješ ho? „ zeptal se jí Citlivec.

„Nepotkala jsem jiného, kterého bych mohla snést.“

„A miluješ ho?“

„On mi dává celé své srdce a spokojí se s tím, kolik a jak mu já dávám z mého. Budu mu věrná a dobrá.“

„No a miluješ ho?“

„Když se tak dobře postaral a stále se stará o všechny, jak by se co nejlépe nestaral o mne a o naše děti? Mám ho ráda a budu ho mít pořád raději.“

V chrámku se brzo konala první svatba.

„Před Bohem a před vámi bratři a sestry se prohlašuji manželem Ivanky“, řekl u kameného oltáře Ondřej.

„Před Bohem a před vámi bratři a sestry se prohlašuji manželkou Ondřeje“, řekla Ivanka.

Když se Ondřej dozvěděl, že je Boleslav nepřestává hledat, přesvědčil téměř polovinu osadníků, aby se přesídlili ještě dál, výš na náhorní planinu. Tam dřevorubci postavili napřed jeho srub a sami přebývali opodál v letním táboře. Ondřej s nimi kácel stromy na další stavení. Práce jim šla od ruky, přestože jen málo jich ovládalo umnější tesařské práce a jen dva dokázali štípat klády na fošny a hoblováním vyrábět prkna. Ivanka vařila všem obědy. V pátek odpoledne scházeli chlapi do osady ke svým rodinám. Ondřej s Ivankou vyrazili dolů až v neděli brzo ráno.

Ondřej v chrámku sv. Václava sloužil mši svatou a potom obvykle rozmlouval a radil se s nejzkušenějšími muži. Ivanka zas léčila nemoci a poranění bylinnými mastmi, lektvary a prášky, a též vkládáním rukou. Všichni se jí tak trochu báli, podobně jako se obávali její rusé jasnovidné matky, zemřelé při jejím porodu. Zpět se vraceli společně v neděli po obědě.

„Jak to, že u tebe je takový mír, takový pokoj?“, zeptala se Ivanka Ondřeje, když se jednou večer, sedíce u stolu drželi za ruce.

„I podle Písma nahlížím, že veškerenstvo je z Boha a zároveň je v Bohu. Bůh je ve všem, a to, doufejme, nezanikne, ale bude možná jen znovu a znovu bráno k jinakosti. Zdává se mi, že náš svět je v mysli boží, kde však také může skončit. A že všechno je též božím sebezkoumáním. Zamýšlí se Bůh nad svým vlastním božstvím? Hloubá o své vlastní všemohoucnosti? Věřím, že svým bytím a dokonce i v každé hříšné chvíli mu sloužíme. Toto vědomí je uloženo v mém srdci a tam je pokojem. Kdokoli z něj může čerpat a je zázračné, že čím více z něj ubírá, tím je ho víc.“, odpověděl Ondřej.

Léto bylo před ústupem, prales překypoval životem a všem poskytoval své ovoce, zvěřinu a ryby. Řeka a potoky byly plné pstruhů a zjara, počátkem léta a na podzim jimi od moře, vzhůru proti tokům, táhly pleskotající proudy tmavě stříbrných lososů. Tyto chutné ryby, měřící i více než tři stopy a vážící až třicet liber, se jedna přes druhou derou vpřed, předbíhají se skoky vysokými nad šest loktů a dlouhými přes jedenáct loktů; každá chce být první, aby si nahoře ve společném rodišti vybrala nejlepší místo ke tření. Tehdy potok zmateně stoupne, zdánlivě teče opačně, jeho jednotvárný huk se o stupínek měkce zvýší a snad právě tato příznačná tónová změna, ještě před lákavým pachem rybiny, přivolává medvědy, rysy, vlky, lišky a ostatní dravou zvěř k hodování. Lososi tu a tam vyskakují i na nízké břehy a než se domrskají zpátky do vody, bývají většinou polapeni. Též dravé ptactvo si na nich pochutnává. Ondřejovci je ani nestačili sbírat. Jikrnačky, často až pod prameništi, bijí mocnými údery a stahy těla plochou ocasu do kamenitého dna a do vymláčených prohlubní vytírají jikry, které samečkové pohotově postříkují mlíčem. Vodní proud potom nanáší jikry s kamínky a pískem do věžovitých trdel. Z vylíhlého potěru vyrůstají losůskové, kteří jako tříletá strdlata odplouvají dospívat do moře.

Citlivec potají zavedl Ondřeje na odlehlé místo, kde řeka opustila své koryto. Tam odkryl hnízda šupinek, zrněk a valounků zlata, které kameny, nesené dravými jarními vodami, vytloukly a vymlely z horniny břehu a nahromadily v nánosech oblázků a písku. Ondřej z nich odebral z drahého kovu množství nutné k výměně za sůl, mouku, látky, různé náčiní a za jiné potřebné věci. A za osivo. Dychtil po osení. Chtěl jíst, co sám zaseje. Cítil, že mezi lidmi a chlebem je nejlepší přímý svazek. „Naše nejdávnější matka je půda.“, kázal v chrámku. „Bůh totiž vdechl život hlíně země, aby byla Adamem, jisté to podobě své božské bytosti. V rajske zahradě z něj učinil Evu, a tak vlastně víc než dceru a zároveň víc než sestru. Adam s Evou okusili zapovězené ovoce ze stromu poznání a touto svévolí přišli o

nesmrtelnost i o ráj. Počali potomstvo, jemuž je souzeno v potu tváře dobývat si chléb a jen tak být zdravé a prospěšné. Proto dáme zlato těchto hor především za železná oradla a ovesné zrna.“

Pár dní nato Citlivec v nenadálém dešti promoknul, vykašlával krev a v horečkách zemřel. Pochovali ho poblíž kostelíka, kterému určil místo, v prostěradle, kolena u brady.

„Ty nepláčeš Ivuško?“ divil se Ondřej.

„Já ho oplakala ještě zdravého, když v něm nemoc jenom dřímala. Vždyť jsem jeho dítě, po něm vnímavá dcera z kořenářky-vědmy. Jak bych netušila, že nás opustí? I on to věděl. Ondrouši, bojím se, že tady smrt ještě nemá dost. -

Letní dny se začaly krátit. Jednoho rána slunce skomíralo kdesi v těžkém zátumném šeru z par a mlh a všechno pokrývala námraza poprášená sněhem.

„Neodpočnete si dnes raději?“ odrazovala Ivanka Ondřeje od práce.

„Nemůžeme jen tak vynechávat Ivuško. Tahle mrazivá šerota už ohlašuje zimu a do té chceme být přece se vším hotovi.“

Ivanka Ondřeje objala, jakoby měl odejít kdoví na jak dlouho.

Před polednem šerota zjasněla, vytratila se a námraza na slunečním vedru roztála. V dálce z pralesa vyšlo sedm postav. Přední čtyři chlapi, dva a dva, mezi sebou něco nesli. Ale kanec nebo srnec to nebyl. Ivanka, hledící ze zápraží, vykřikla. Ani sbor nejlepších plaček by nezakvílil tak silně, tak ostře, tak bolně. Všechno zatichlo, strnulo. Muži přicházeli jakoby nic, jako zosobněný osud. Také oznamující hlas jednoho z nich byl zdánlivě netečný: „Podťatý strom se nám nahoře v mlze zachytil v okolních korunách a Ondřej spěchal, aby nám ho pomohl houpáním svalit. Najednou se však s praskotem sám uvolnil. Ondra chtěl uskočit, ale noha se mu smekla po ledovině na holé větvi. Netrápil se dlouho.“

„Jděte dovnitř, dejte ho na stůl a počkejte venku, - řekla Ivanka.

Omytého Ondřeje uložili do ovčín. Ivanka vedla pohřební průvodek neznámou divočinou, stezkami zvěře, dál, stále dál, přes mrtvou slat', územím datlů, kde údery ptačích zobáků do kmenů a větví chřadnoucích stromů vydávají jasné tepoty a klepání, na palouček s vystouplou plochou, připomínající nízký stůl.

„Tady“ ukázala na vyvýšeninu.

„To je ale nejspíš skála“ padla námitka jednoho z mužů.

„Ano. Odkryjte ji.“

Uprostřed roztrhli a rozhalili zápoj kapradin, vřesu, osladiče, brusinek a měchu s vrstvou černé prsti hustě prorostlou kořáním. Ukázal se tmavě hnědý povrch obrovského kamene plošáka. Ivanka na něj rozprostřela novou lněnou plachtu.

„Sem“ pokynula znovu. „A vraťte se kousek zpátky, někam na výsluní, třeba k tomu datlovišti. Přijdu za chvíli a vyvedu vás.“

Ondřej ležel na plachtě s rouškou kolem beder, s lístky vonných bylin na polámané hrudi. Vytrhla si kadeř vlasů, vtiskla mu ji do dlaně, zakryla ho stranami plachty a zpátky na něj převrátila těžké rostlinné roucho.

Budování nového sídliště bez Ondřeje vázlo a koncem října, když počaly dusivé mlhy, plískanice a větší přechodné sněhy a mrazy, dřevaři rušili tábor, aby zavčas odešli do dolní osady. Ivanka si umínila zůstat.

„Zima tě tady uvězní na čtyři-pět měsíců. Sama nepřežiješ“, - odrazovali ji.

„Ondřej se nestaral jen o vás. V lochu mám zásobu jídla na rok a dřeva po střechu.“, trvala na svém.

„A kdo nás bude léčit? A kdo tebe ošetří, když bys ochořela? A jak budeš trávit neděle tak daleko od našeho chrámku, od Boha?“

„Nemohu uzdravovat, pokud nemám klidnou mysl a bez Ondřeje ať třeba i umřu. A snad někdy i vy přijдете na to, že k setkávání s nebeským Otcem nemusí být vymezený čas, ani zvláštní místo, ani prostředník.“

Nastalo ještě pár teplých dnů pozdního podzimu. Křtice nejružnějších listnáčů a jehličňanů, roztroušených a poshlukovaných mezi korunami letitých buků, jejichž bělavá těla porůstal temně zelený mech; to nedohledné klidné moře stromů zahořelo na slunci oslní zlatých žlutí, nejkrásnější zrzotou, červeněmi a hněděmi. Sklíčená Ivanka se vzchopila ke sběru brusinek a posledních bezových a jeřabinových bobulí.

Jednoho odpoledne najednou ustal osvěžující větřík, štěbetáckové oněměli a schovali se a všechno zalehla dusnota. Celý západní obzor se zatměl. Zatmění černalo a šířilo se s hrozivou rychlostí. A před tou černotou kvačil sílící strašidelný hukot, jako by přicházel konec světa. Dorazil vichr, ženoucí chuchvalce nízkých šedých mraků. Vzápětí se přirýtila lavina sněhových mraků, sněhová bouře s matnými blesky, tlumeným hromobitím, zastřeným jekotem a praskotem. A když se to běsnění přehnalo, doléhala na pralesy šustivá vánice. V její bílé tmě nebylo vidět na krok. Doláci, soused k sousedovi, pilně prohazovali cesty, čím kolem nich vršili sněhové stěny. Nové a nové prohazování nechávalo ve výši mezi nimi úzký prostor, kde se pojily sněhové vločky, až utvořily klenbu tunelů. Také Ivanka nahoře co chvíli odhazovala od dveří sních a nakonec vycházela tunelem.

„Poutavé, skutečně poutavé. Ale souvisí to nějak s pojmenováním Kvilda?“ přerušil jsem znovu Polednáře.

Polednář pokýval hlavou: „Jsi nedočkavý. Lidé jsou stále nedočkavější a těkavější. Málokterou chvíli prožívají plně. Spěchají. Pospíchají, i když by si mohli uvědomit, že čím rychleji požijí, tím dříve dožijí.“ Ivanka se však utápěla v smutku příliš a jiskrná oslnivost zimy ji mýjela jako v polosnu.

Za tři neděle napadalo na šest-sedm sáhů sypkého sněhu. Takového, co jako bažina pohltí každého, kdo na něj vkročí. Lze po něm jít, jen když utuhne a pokryje se ledem. Když takové údobí nastalo, Ivanka jednoho dne ráno našla poblíž svého srubu bezvládného chlapa. Odebrala mu od pasu dýku a obrátila ho na záda. Mladou, ušlechtilou, čímsi zdrsnělou tvář neznala. Ještě dýchal. Odvlekla ho dovnitř a stáhla z něj potrháný drahý oděv a rozedrané vysoké boty z dobře vydělané kůže. Měl štíhlé, ale nepochybně silné, pěkně tvarované ruce bez mozolů. Byl drobnější než Ondřej, méně ramenatý, ale jistě pružnější. Hladovění a námaha proměnily jeho štíhlost v hubenost. Byl samá kost, samé provazce svalů, samá šlachy a nerv. Tu a tam jizva po seknutí, po bodnutí a čerstvé šrámy jak se prodíral houštinami. Omrzliny kupodivu neměl. Třela ho sněhem, octovým hadrem, hadrem nasáklým odvarem z máty, potom jemně strouhaným křenem v plátýnku a meduňkovou kořalkou. Ale pořád jakoby jen dodýchával. Fackovala ho a přerušovaně, vší silou mu stlačovala hrudník na srdce. Nakonec ho přetáhla na lože. Odhodlaně se svlékla se a pod kožešinami objala jeho chladné tělo. Po hodné chvíli tělo zvlažnělo, samo začalo teplot a jeho smršťený frňousek jí na stehně ponenáhle rostl v řádný úd, který mu kupodivu i v mráкотě bytněl. Tu z lože raději vyskočila. Jak očekávala, cizince rozpálila a roztrásla zimnice. Zabalila ho do teplých plen. Probral se na druhý den před polednem.

„Jsi Ivanka nebohého Ondřeje?“

Přikývla. „A kdo jsi ty?“

„Jsem Antonín, nehodný dvořan knížete Václava.“

„Proč nehodný?“

„Měl jsem knížete doprovázet a chránit při jeho návštěvě u Boleslava. Přišli jsme na jeho pozvání ve výroční čas posvěcení tamního kostela sv. Kosmy a Damiána na slavnostní nedělní bohoslužbu. Jsem jeden z nejlepších šermířů, ale jsem i zunkal. Po turnaji jsem na večerním hodokvase opil do němoty. A tak mohl český Kain Boleslav se svými služebníky bez překážky zamordovat svého bratra Václava, jdoucího na jitřní. Václav umíral zavěšen

pravici na železném kruhu kostelních vrat, na symbolu věčného koloběhu návratů, nad místem, kde stával kamenný sloup, určující posvátný střed panství Čechů. Potom stíhali a vraždili nás, jeho družiníky. Ondřej unikl. Já, já vyvázl snad proto, že ztruncený jsem ležel jakoby už proklálý.“

„A co tady chceš?“

„Lepší život. Jako vy. Vypátral jsem vaši osadu. Řekli mi o Ondřejovi a myslí, že sama tady zimu nepřežiješ. Já přísahal na kříž věrnost církvi, knížeti a jeho družině. Jak bych mohl nepřijít za ženou svého předního zhynuvšího druha s odhodláním k pomoci a ochraně?“

„U knížete jsi selhal.“

„Zachránilas mi život a ten je teď tvůj.“ Hlas mu slábnul, přerušoval se a lámal se. „Patřím ti. Bude jak řekneš.“

„Teď pij.“ Přidržela mu hrnek s bylinkovým odvarem u úst. „Usneš. Usínáš. Usínáš.“

Druhého dne ráno Antonín, ač byl zesláblý, vstal. Byl zklamán, že k pití je jen voda. Snažil se nějak se zaměstnat a být užitečný. Vynesl popel, naštípal třísky k podpalu a zametl. Další den zhotovoval bukové louče ke svícení. Jindy doostřoval nože, sekery, poříz, kosu a srp. Vyrobil dva páry sněžnic a díly sání. Sestavil sáně a pořád něco vylepšoval. Ivanka spávala za plentou.

„Na jaře si tu můžeš postavit chalupu jako ostatní“, - navrhla mu. „Třeba si k sobě najdeš i děvče. Budete mít děti, budete rodina. Ale bez truňku. Napořád. Nikdy ani hlt. Jinak to nejde. Nebylo by to žití, jaké hledáš? -

Zadíval se jí do očí. „Je snad někde taková jako ty?“

„Nemluv hlouposti“, - zasmála se.

Zanedlouho Ivanka vrátila Antonínovi jeho dýku a dala mu i Ondřejovu kuši. On hned nato ulovil srnce. Konečně měli namísto na kost vyuzeného zásobního masa čerstvou divočinu. Když tak vedle sebe jídávali, sdíleli spolu stále víc než potravu. K zálibě, kterou jeden v druhém nacházel, přibyl pocit přátelské jistoty. Mlčenlivá Antonínova oddanost našla u Ivanky odezvu v důvěře a v nečekané štědrosti: v daru dvouručního dvouostrého Ondřejova meče, mohutného téměř jako šaršoun, meče z damaškového železa, z černého železa chorsánského s úhlednými světlými vzorečky, získaného ze Španělska od Maurů, jediného takového v Čechách. Antonín políbil křížovou odrážku z pochvy povytáhlé této sečné zbraně, která při dostatečné síle uživatele dokáže přeseknout jinou čepel, aniž se tím její ostří podstatně poruší a tak pružné, že když se ohne do kotoče, po uvolnění se zas úplně narovná.

„Ondra by jistě souhlasil s tím, že teď patří jednomu z jeho věrných druhů“, - řekla Ivanka.

„A navíc, u tebe je Antoníne v nejlepší pohotovosti. Když jsi nás vypátral ty, mohl by nás najít i Boleslav. -

Byli si blízcí jako bratr a sestra a s postupem času víc než bratr a sestra. Ona ho bezděky začala oslovovat Toníku, ale jinak se vyhýbali být jen náhodnému dotyku.

Od severu přihučela metelivá vichřice, vnikala do stromů, ze sténajících větví smetala spousty zkamenělého sněhu, jež s pochmurným duněním dopadaly na sněžný krunýř země. Druhou noc se vichřivé náporu slily v jedno děsné burácení se střídavým vytím, skučením, hořekováním, vše prochvívajícím fukotem, vzlykáním, kvílením, kvílením. Antonín se kvůli čemusi probudil. K nespoutanému nářku zvenčí se přidávalo potlačované kvílení zevnitř. Ivanka! Zapálil louč a odhrnul plentu. Na bílé jehnětině, v zlatě ryšavé záři rozpuštěných vlasů skvěla se její drahá tvář. Víčka očí, zpod kterých prýštily praménky slz, měla zavřené, ale vztáhla k němu ruku jako by ho viděla. Uchopil ji. Opojná žhavost mu prošlehla k srdci a do celého těla.

„Co je?“, přitisknul si podanou ruku ke rtům.

„Smutno. Smutno Toníku. Až k smrti smutno.“

„Ach ty, Kvildo!“ V kožešinách si ji zvedl do náruče a choval jako nemluvně. „Kvildo ty moje!“

Nehleděli zpět ani dopředu. Bylo jen zde a nyní naplněné milováním. To dalo času rychlá křídla. Dny byly jakoby najednou o mnoho delší, slunce jakoby znenadání začalo připékat, větry jakoby rázem zvlažněly. Sníh mizel, až zůstal jen ve stinných místech. Nastalo jaro. Zezdola zas přišli dřevorubci, mýtili prales a dál budovali nové domovy.

„Jak to, že ti Antonín říká Kvilda?“ ptali se Ivanky.

„Ále, jednou v noci vichřice naříkala jako nějaká ženská. Myslel, že to kvílím já a tak mě podle toho přejmenoval na Kvildu.“

Zanedlouho jí napřed oni a potom také dolňáci říkali Kvilda a s její přezdívkou přijali za svého i příselce Antonína. Zase k ní, už ke Kvildě, chodili na obědy a poznenáhlu všichni říkali Kvilda nebo na Kvildě, také jejímu stavení, místu jejího stavení a celé nové kolonii.

Je štěstí úplnější když si ho uvědomujeme? Štěstí Kvildy a Tonika pozbývalo prvotní závratnosti, stávalo se vyrovnanějším, klidnějším, uvyklejším, méně vědomým. Současně se však prohlubovalo. Nabývalo rozměr skutečného přátelství, získávalo moc lásky člověka k člověku jako takovému, sílu jaká spolu drží masy země, a jakoby získávalo i ze vzájemné přitažlivosti Země a Měsíce, Slunce a planet, Stvořitele a stvořeností, jakoby získávalo dílek citu samého Boha.

Jednu neděli zrána se místo do kostelíka vydali k Ondřejovu hrobu. Mrtvou slatí plnou sněžné vody nemohli projít, ale Kvilda našla stezinku zvěře vedoucí kolem. Odpočívali na území datlů. Hodnou chvíli mlčky splývali s lesy, vodami, jasným nebem a vším tvorstvem v jejich věčné něze i nemilosrdnosti, nespoutanosti i podřízenosti osudovým přírodním zákonům. Zeleno černaví ptáci se zasnubovali a ze všech stran se ozývalo jejich jasné a záhadné, daleko slyšitelné drnčivé či vrčivé bubnování, nahrazující milostný zpěv. Jeden z těch roztoužených perutáků jakoby neobratně přilétl k nim, ulpěl nízko na kmeni stromu, bystře šplhavě poskakoval sem-tam a kolem dokola vzhůru ke koruně. Sledovali, jak datlové vyhledávají dobře zvučící stromy se suchými větvemi nebo pahýly. Posadí se, prudce rozkmitají hlavu a s neobyčejnou rychlostí zobákem buší do dřeva. „Kli, kli, kli, kli!“ ozvou se někdy pronikavě.

„Jak záračně spolu všechno souvisí!“ žasla Kvilda. „Nebýt ukrutnosti Boleslava, nepoznala bych tě a nebyli bychom tu spolu na datlích námluvách.“

„To jejich drnění mi zní jako blažené vrnění bytostí přiletěvších odněkud z nebe, spokojených jako jsme my“, zasnul se Antonín.

„A co vlastně nebohý Václav zamýšlel?“, zeptala se Kvilda. „Nelíbilo se nám jeho podléhání Sasovi Jindřichovi. Ale milovali jsme ho pro jeho soucitnou dobrotu a starostlivost.“

„Kníže byl křesťan“, uvažoval Antonín. „Chtěl, abychom i my žili podle Krista. Sám byl příkladem. O bohatství se dělil s chudými. Byl statečný, silný a obratný, ale i v boji o holý život šetřil protivníka jak jen mohl. Ačkoli ho Boleslav nečekaně ťal do hlavy, vyrval mu meč, přidržel ho na zemi a děl: ‚To ti Bůh odpustí bratře! Kdyby ho raději zabil! To by už Boleslav nevolal o pomoc jakoby vražděný a jeho poskoci Česta, Týr a Hněvsa by Václava už třeba nestihli zmasakrovat. Kníže se také vzpíral vynášet rozsudky smrti a byl-li nucen vytáhnout v čele svých vojáků do bitvy, namísto obecného krveprolití nabídnul veliteli nepříteli osobní souboj. Ani poté, co král Jindřich Ptáčník takovouto jeho nabídku s obdivem odmítnul, nedopustil válečné zabíjení. Raději se uvolil platit za soužití v míru pro nás přijatelnou a výhodnou daň. Svou chabrostí, všem prospěšnou ústupností, šlechetnou čestností a upřímnou vírou v Boha získal v Jindřichovi přítele. Od císaře si navíc vyprosil vzácný ostatek, rámě sv. Víta, pro který v Praze, v místě kde stávalo pohanské pohřebiště, dal budovat knížecí kostel. Volba saského svatého za patrona našeho nejvýznamnějšího kostela, jeho přátelství

s Jindřichem zpečetila a rozšířila na mnohé saské pány. Přitom Václavovi stále šlo hlavně o rozšíření křesťanství a ustavení pevných církevních řádů. Uvědomoval si, že biskupa nemůžeme mít odjinud než z Němce nebo skrze Němce z Itálie. Nehledě k tomu, považoval příklon k Němcům za lepší, než možnou porážku od Maďarů a chtěje nás i do budoucna co nejlépe zachovat a rozvíjet, hledal co nejpokojnější obcování s mocnou rozpínavou říší, která má výhled stále lepšího prospívání. Je však pravdou, že mnohdy chtěl mírnost a vlídnost i tam, kde je potřebná ostrá přísnost. Kdežto pánovitému, smělému a bujarému Boleslavovi jde hlavně o jeho nikomu nepodrobenou vládu. A to i za cenu ukrutností nejen proti čelným mužům v národě, ale i proti národu samotnému.“

„A odkud víš tak přesně, jak se Václavův mord udál?“, zeptala se Kvilda.

„Od Chrastěje, zvoníka, jenž se tehdy nad ránem schoval za kostelní vrata.“

„Proč o tom se mnou Ondra nemluvil?“, zamyslela se.

„Nechtěl si asi připomínat, že přestoupil šesté přikázání.“

„On někoho zabil?“

„Když ho Týr s Hněvsou pronásledovali a sekali se s ním, Ondřej ubřinknul svým těžkým mečem Týrovi hlavu a Hněvsu rozťal až k pánvi.“

„A řekni, proč se Jindřichovi říká Ptáčník?“

„Příčinou je, že když před léty právě lapal živé ptáky, přibyli k němu poslové se zprávou, že Frankové a Sasové ho zvolili za krále“

Palouček s pochovaným Ondřejem Kvilda už nenašla. Když ale odumřely tisíceré stružky a bystřiny řítící se ze strání a ze skal, když opadly šíleně se ženoucí, ječivě hučící vodstva potoků, zavedla Antonína, stejně jako její otec Ondřeje, k řekou opuštěnému korytu s ložisky ryzího zlata a Antonín, stejně jako Ondřej, z nich nabral dostatečné množství k výměně za potřebné věci.

Než se Antonín se třemi muži a s deseti zbožím naloženými mezkou vrátil z obchodování, uplynuly téměř čtyři neděle. Hned se ptal po Kvildě.

Jedna z žen pohlédla k Citlivcově chalupě a řekla: „Brzo co jste odešli a co se ocítila, promokla a nachladila se. Jako chudák její táta. Bolí ji v plicích a vykašlává krev. Je slabá, už nevstává a večer jen hoří a už druhý den je ve mdlobě.“

Antonín si dlaněmi sevřel hlavu. „Je skutečně samodruhá?“

„Je na počinkách s tebou.“

Uvnitř chalupy bylo k zadušení. Ohnivost Kvildiných vlasů pohasla a její zbělalá tvář s nepřírozeným růžovým ruměncem nabyla ptačí podoby. Vynesl ji ven. Zarazilo ho, jak málo váží. Nemoc ji vysála jako pavouk. Sluneční paprsky jí náhle otevřely oči.

„Toníku! Ach, byla jsem v zlatém světle plném duhy. Ondrouš a tatínek, a moje matka se na mě usmívali...“

Zelenavá světla velkých Kvildiných očí plných lásky pohasínala, zhasla. Průhledy k nedozírnému tajemství života se zastřely.

V náručí s Kvildou přešlapoval Antonín, jakoby ho země páčila. „Aj, aj!“ hořekoval v slzách, „Kvilděno, děvuško má, květinko libá, srdce moje, radosti, co já, já, bez tebe!“

A tu, napodobujíc Antonína, počal křičet i debílek Cecil: „Aj, aj!“ do zvonice běžel, „Aj, aj!“ bezhlavě mlátil palicí do zvukných klátů, „Ajáá jáááá“ mísily se ozvěny s ubožákovým vytím, do daleka šířily jeho děs.

Osadníci se křížovali: Obnažené Antonínovo zoufalství nevzývající Boha, bylo rouháním. Kvildu pochovali vedle Citlivce, zavinutou do svátečního ubrusu, co nedávno obšila lipovými listy a lipovými květy.

Při rozdělování nákladu vybalil Antonín i velký přepravní džbán s úzkým hrdlem. Ani nezaváhal, jako když mu ho vinař nabízel a on ten džbán bezděky, avšak s matným pocitem

viny koupil. Potom, jakoby pořád čekal na nějakou vhodnou chvíli, připravoval se na ni, ba podvědomě doufal, že přijde. Vytáhl smolou utěsněnou zátku, přičichl a vdechl nasládlé kořenitou vůni. Bylo to víno odněkud z teplého kraje, z hroznových střapců dlouho ponechaných na keřích. V ústech hrálo jako by upil ze slunce. I v útrokách. Podvečer viděli Antonína nejistě jdoucího k nedaleké slati, nazývané Chalupská.

Následujícího dne se zoufalec neobjevil. Dva zkušení muži propátrávali slatinu bidly. Jeden najednou ustal: „Je tam“ prohodil ke druhému. „Ať to tak raděj zůstane,“ řekl druhý.

„Bůh ví, kde je mu konec“ oznámili potom v osadě.

„A kdo pro nás bude nacházet zlato k výměnám“ prohodil kdosi.

Věky, věky lačnější než zdejší bažiny, jež ve svých hlubinách stravují celá pokolení zhynulých stromů, věky pohlcující paměť lidských rodů, pochovaly v sobě i tento příběh. A přece: Zůstalo jméno. Pouze jméno. Jméno horské obce Kvilda.“

Polednář povstal. Nehlučně se vrací na místo svého zjevení a mizí. Zůstal po něm jen jakýsi rozplývavý opar.

Do pokojného pozpěvování střízlíků co chvíli vpadá křik hejna přelétajících křivek, občas jíká káně, tu a tam pronikavě štěhotají sojky. Vodní stružka neúnavně mumlá. Vane pomalá pryskyřičná vůně.

Otevřel jsem oči. Pár nasupených mraků zaclonilo na chvíli slunce. Zdaleka z výšin zahřmělo, jakoby tam svrhli hranici klád. Prožívám pocit sounáležitosti s horami, se zemí, s celým vesmírem. Poledne uplynulo. Znovu jsem si pochutnal na borůvkách a pokračoval ve výstupu.

Praha, březen 2002